

Opinia Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego w sprawie wniosku dotyczącego dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady wprowadzającej humanitarne normy odłowu niektórych gatunków zwierząt

COM(2004) 532 końcowy — 2004/0183(COD)

(2005/C 157/11)

Dnia 14 września 2004 r. Rada, działając zgodnie z art. 175 Traktatu ustanawiającego Wspólnotę Europejską, postanowiła zasięgnąć opinii Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego w sprawie wspomnianej powyżej

Sekcja ds. Rolnictwa, Rozwoju Obszarów Wiejskich i Środowiska, której powierzono przygotowanie prac Komitetu w tej sprawie, przyjęła swoją opinię 16 listopada 2004 r. Sprawozdawcą był John Donnelly.

Na 413. sesji plenarnej w dniach 15-16 grudnia 2004 r. (posiedzenie z dnia 16 grudnia 2004 r.) Europejski Komitet Ekonomiczno-Społeczny stosunkiem głosów 60 do 1, przy 6 głosach wstrzymujących się, przyjął następującą opinię:

I. WSTĘP

1. Rozporządzenie w sprawie potrzasków

1.1 W roku 1989 Parlament Europejski przyjął uchwałę wzywającą do wprowadzenia zakazu potrzasków w całej UE oraz zakazu obrotu futrami i wyrobami futrzanymi pochodzącymi z krajów, w których używa się potrzasków.

W odpowiedzi Komisja przedstawiła propozycję rozporządzenia w tej sprawie, które to rozporządzenie Rada przyjęła następnie ⁽¹⁾ w 1991 r. Zakazuje ono używania potrzasków we Wspólnocie z dniem 1 stycznia 1995 r. oraz importu skór trzynastu wymienionych z nazwy gatunków zwierząt z krajów trzecich, o ile nie będzie w nich spełniony jeden z następujących warunków:

- obowiązywanie odpowiednich przepisów administracyjnych lub ustawowych zakazujących używania potrzasków;
- zgodność metod odłowu używanych dla trzynastu wymienionych gatunków (Załącznik I rozporządzenia) z normami humanitarnego odłowu uzgodnionymi na szczeblu międzynarodowym.

1.2 Warto zauważyć, że Parlament Europejski w swej opinii upominał się o zakazanie sprzedaży potrzasków oraz o stopniowe wycofywanie z rynku futer i wyrobów futrzanymi pochodzących ze zwierząt chwytanych w potrzaski. Opinii tej Rada nie uwzględniła w swych obradach w roku 1991.

1.3 Choć w UE od roku 1995 obowiązuje zakaz używania potrzasków, kraje eksportujące wyroby futrzane pochodzące ze zwierząt chwytanych w potrzaski takiego zakazu nie wprowadziły.

W swej opinii z 1990 r. ⁽²⁾ EKES — podkreślając wagę osiągnięcia porozumienia w tej kwestii — nie tylko opowiedział się za zakazaniem potrzasków w Europie, ale również zaproponował wprowadzenie takiego zakazu w skali międzynarodowej.

2. Porozumienie

2.1 Wprowadzenie we Wspólnocie przepisów zakazujących używania potrzasków uwypukliło potrzebę ustanowienia norm odłowu na szczeblu międzynarodowym. UE, Kanada, Rosja i USA wynegocjowały porozumienie w tym zakresie; podpisały je jednak tylko Kanada, Rosja i UE. Stany Zjednoczone nie mogły stać się stroną porozumienia, gdyż kompetencje w tej dziedzinie w ustroju USA są zdecentralizowane. Zgodziły się jednak wdrożyć porozumienie w złagodzonej formie.

2.2 Porozumienie wynegocjowano dla uniknięcia groźby wprowadzenia przez UE zakazu importu wyrobów z futer dziko żyjących zwierząt schwytanych w krajach dopuszczających używanie potrzasków.

2.3 Parlament Europejski uznał porozumienie za bardzo niezadowolające i nieskuteczne, stwierdzając, że należało je odrzucić, a zamiast niego zakazać obrotu futrami i wyrobami futrzanymi pochodzącymi z dziko żyjących zwierząt wymienionych w porozumieniu.

2.4 Porozumienie ustanawia pewne normy, których należy przestrzegać przy odłowieniu zwierząt. Wspólnota Europejska ratyfikowała je w roku 1997. Zawarte w porozumieniu normy odłowu odpowiadały przepisom obowiązującym już w Rosji, Kanadzie i USA. Użycie w nim terminu „humanitarny” (ang. *humane*) było przedmiotem wielu sporów z uwagi na fakt, że podstawą tych norm jest akceptacja znacznego poziomu cierpienia u odławianych zwierząt.

⁽¹⁾ Rozporządzenie Rady nr 3254/91, Dz.U. L 308 z 9/11/1991.

⁽²⁾ Opinia w sprawie wniosku dotyczącego rozporządzenia Rady w sprawie importu niektórych rodzajów futer, Dz.U. C 168 z 10.7.1990, str. 32.

2.5 Opinie naukowców (w tym Naukowego Komitetu Weterynaryjnego Komisji) potwierdziły, że humanitarne metody odłowy określone w porozumieniu nie wykluczają niedopuszczalnego natężenia cierpienia.

2.6 Komitet Naukowy podkreślił, że w ocenie stopnia „humanitarności” kluczowe kryteria stanowią czas niezbędny do pozbawienia zwierzęcia wrażliwości na ból oraz rozmiar bólu i stresu, jakie zwierzę musi w tym czasie przeżyć. Komitet stwierdził w konkluzji, że za „humanitarną” uznać można pułapkę, która pozbawia zwierzę wrażliwości na ból natychmiast lub najwyżej w kilka sekund. W porozumieniu przyjęto natomiast maksymalny limit pięciu minut; używanie w nim terminu „humanitarny” należy więc uznać za niewłaściwe.

2.7 Komitet stwierdził również, że zawarta w porozumieniu skala urazów w porównaniu z innymi powszechnie uznanymi metodami oceny poziomu dobrostanu jest pozbawiona podstaw naukowych.

2.8 Do chwili obecnej porozumienie ratyfikowały UE i Kanada, nie uczyniła tego natomiast jeszcze Rosja. Dlatego też wciąż nie sposób go wdrożyć. Kanada i UE uzgodniły jednak, że tak czy inaczej będą tymczasem wprowadzać jego postanowienia w życie.

3. Istota wniosku Komisji

3.1 Wniosek Komisji dotyczący dyrektywy wprowadzającej humanitarne normy odłowy niektórych gatunków zwierząt⁽¹⁾ zmierza do przeniesienia porozumienia w sprawie norm humanitarnego odłowy do prawa wspólnotowego zgodnie z decyzjami Rady 98/142/WE i 98/487/WE.

3.2 Wniosek dotyczy 19 dziko żyjących gatunków zwierząt (z czego pięć żyje na terenie UE) wymienionych w Załączniku 1.

3.3 Wniosek wprowadza określone obowiązki i wymogi w kwestii metod odłowy, używania pułapek, stosujących ich osób prowadzących odłów, badań, kar i certyfikacji. Zawiera również szeroki wachlarz możliwych zwolnień oraz dwa załączniki (Załącznik II i III) dotyczące norm humanitarnego odłowy i testowania metod odłowy.

(1) COM(2004) 532 końcowy.

3.4 We wniosku zaznaczono, że państwa członkowskie mogą stosować w tej dziedzinie bardziej restrykcyjne przepisy i że zakazujące używania potrzasków rozporządzenie unijne z roku 1991 pozostaje w mocy. Wdrażanie i egzekwowanie przepisów należy do kompetencji państw członkowskich i ich właściwych organów. Wniosek nie przewiduje wspólnotowej linii budżetowej na ten cel, a zatem na pokrycie związanych z tym kosztów państwa członkowskie będą musiały wygospodarować własne środki finansowe.

II. UWAGI

4. Użycie określenia „normy humanitarnego odłowy”

4.1 Zdaniem EKES-u użyty we wniosku termin „humanitarny”⁽²⁾ budzi wątpliwości. Art. 2 definiuje metody odłowy, nie zawiera jednak definicji norm humanitarnego odłowy. W tekście porozumienia (z którego czerpie wniosek) stwierdza się wręcz brak jakichkolwiek międzynarodowych norm odłowy; ogólnie słowo „humanitarny” wiąże się w niej z normami „zapewniającymi dostateczny poziom dobrostanu schwytanego zwierzęcia”.

4.2 W chwili negocjowania porozumienia Naukowy Komitet Weterynaryjny przy Komisji⁽³⁾ zgłosił uwagę, że wymienionych w tekście norm nie sposób (jak już wcześniej zaznaczono) określić jako „humanitarne”, zważywszy, że maksymalny okres niezbędny dla pozbawienia zwierzęcia wrażliwości na ból znacznie przekracza dopuszczalne granice (natychmiastowa śmierć). Szczególny nacisk położono na pułapki topiące, uznano bowiem, że ssaki ziemnowodne schwywane pod wodą mogą się w nich męczyć do 15 minut, zanim zdechną.

4.3 Komitet zaleca zatem zastąpienie w tekście ostatecznego aktu wspólnotowego terminu „humanitarny” alternatywnym, bardziej odpowiednim określeniem, przynajmniej dopóki normy odłowy nie spełnią opisanych powyżej wymogów.

(2) W lutym 1994 r. komisja robocza ds. norm humanitarnego odłowy zwierząt ustanowiona w ramach ISO (Międzynarodowej Organizacji Normalizacji) postanowiła usunąć z tytułu norm określenie „humanitarne”. Na posiedzeniu tym uzgodniono całkowite usunięcie z tekstu słów „humanitarny”, „humanitarność” (ang. *humane, humane-ness*). W ramach ISO nie udało się osiągnąć porozumienia w kwestii norm odłowy zwierząt. W toku negocjacji na forum ISO europejscy weterynarze podkreślali, że żadnego sposobu zadawania zwierzęciu śmierci zabierającego więcej niż 15 sekund nie można nazwać humanitarnym i że w żadnym wypadku nie można brać pod uwagę dopuszczenia pułapek topiących. Uwagi te – między innymi – nie zostały uwzględnione przy sporządzaniu ostatecznego tekstu porozumienia.

W opinii Naukowego Komitetu Weterynaryjnego przy Komisji Europejskiej (1994) stwierdza się, że aby zasłużyć na miano humanitarnej, pułapka zabijająca winna pozbawiać zwierzę wrażliwości na ból w sposób natychmiastowy oraz że należy również zwrócić więcej uwagi na konstrukcję pułapek, uwzględniając zachowanie gatunków nie będących przedmiotem odłowy, aby uniknąć chwymania lub ranienia zwierząt tych gatunków. Komitet konkluduje, że nie sposób przyjąć za miernik humanitarności zaproponowanej skali urazów, gdyż nie ma ona podstaw naukowych.

(3) Opinia Komitetu Naukowego ustanowionego na mocy rozporządzenia CITES, 1995; opinia komitetu naukowego, DG AGRI, 1994.

5. Pułapki

5.1 Wniosek obejmuje dwa rodzaje pułapek: zabijające i żywołowne. Co się tyczy pułapek zabijających, normy ustalone we wniosku w sposób oczywisty nie spełniają naukowych norm ustalonych przez Wspólnotę, które zalecają doprowadzenie do natychmiastowej śmierci lub maksymalny dopuszczalny czas 30 sekund do chwili śmierci. Co się tyczy pułapek żywołownych (służących do chwytania żywych zwierząt), wniosek nie zawiera szczegółowych ustaleń dotyczących tych pułapek; nie określa też celów odłowu żywych zwierząt. Ponadto nie ustala żadnych norm dobrostanu w wypadku zabicia odłowionych zwierząt. Oznacza to, że jeśli zwierzę zostanie schwyte w pułapkę żywołowną, a następnie zabite, sposób zadania mu śmierci nie podlega żadnej regulacji.

Co więcej, wniosek nie gwarantuje, że dopuszczone metody odłowu nie doprowadzą do przypadkowego zabicia lub złowienia gatunków nie przeznaczonych do odłowu. Normy odłowu powinny zapewnić maksymalne możliwe ograniczenie tego zagrożenia.

6. Testy

6.1 Przewidziane we wniosku przepisy techniczne regulujące testowanie metod odłowu nie wykluczają wykorzystania w nich żywych zwierząt. Ustanowione są w niej wymogi dotyczące zarówno testów na obszarze zamkniętym, jak i w terenie. Ponadto testy przeprowadzone przez stronę porozumienia mogą zostać uznane przez pozostałe strony.

6.2 Aby jednak były one ważne, muszą być wykonywane w warunkach identycznych z tymi, w których dane pułapki mają być używane. Nie sposób zatem stosować parametrów ustalonych na podstawie wyników testów na obszarze zamkniętym do oceny dobrostanu zwierząt żyjących dziko. Z powyższych powodów testów na zwierzętach nie powinno się stosować w ogóle, należy rozważyć wyłącznie dostępne już komputerowe symulacje testów.

7. Zwolnienia

7.1 We wniosku wymienia się szeroki wachlarz możliwych zwolnień, których zastosowanie może poważnie podważyć sam cel wniosku. EKES sądzi, że dopuścić należy zwolnienia uzasadnione względami bezpieczeństwa publicznego oraz zdrowia ludzi i zwierząt. **W przypadkach takich organy publiczne winny niezwłocznie powiadamiać podmioty działające na danym terenie (np. rolników) i zasięgać ich rady.** EKES ma pewne zastrzeżenia co do pozostałych proponowanych zwolnień.

7.2 W związku z trudnościami, jakich następcza stworzenie sprawnego systemu nadzoru nad stosowaniem przepisów w naturalnym środowisku, w którym odbywa się odłów, udzielanie przez Komisję proponowanych zwolnień (z wyjątkiem wyżej wspomnianych) może tylko pogorszyć warunki jawności i odpowiedzialności w stosunkach między stronami porozumienia.

8. Prowadzący odłów

8.1 We wniosku przewiduje się wprowadzenie systemu zezwoleń i szkoleń dla prowadzących odłów. Nie uwzględniono w niej jednak wydawania licencji, a kontrola stosowanych przez osoby prowadzące odłów metod odłowu jest w zasadzie niemożliwa, zważywszy na fakt, że musiałaby się ona odbywać w naturalnym środowisku. EKES zaleca wprowadzenie ścisłego systemu licencji z perspektywą harmonizacji na szczeblu wspólnotowym.

9. Certyfikacja

9.1 Wniosek Komisji powierza certyfikację stosowanych metod odłowu państwom członkowskim i zaleca wzajemne uznawanie certyfikatów pomiędzy państwami członkowskimi.

Choć system ten można owszem z powodzeniem wdrożyć w ramach UE, należy również ustanowić międzynarodowy system certyfikacji. Strony porozumienia powinny wręcz wprowadzić jednolity system certyfikacji i identyfikowalności. Zapewniłoby to właściwą przejrzystość oraz skuteczne wdrażanie porozumienia.

10. Sankcje

10.1 We wniosku Komisji wspomina się o możliwości stosowania kar administracyjnych za naruszenie przepisów dyrektywy. Zważywszy jednak na fakt, że niektóre państwa członkowskie UE stosują do naruszeń przepisów o dobrostanie zwierząt prawo karne, EKES zaleca nakładanie kar zgodnie z przepisami krajowymi.

11. Wnioski

11.1 EKES jest zdania, że norm odłowu określonych we wniosku nie należy określać terminem „humanitarne”, gdyż odzwierciedlają one wyłącznie normy zawarte w porozumieniu. Ocena tych norm wskazuje na to, że są one niższe niż normy dobrostanu zwierząt obowiązujące aktualnie w prawie UE. Komitet zaleca zatem zastąpienie w tekście ostatecznego aktu wyrazu „humanitarne” bardziej odpowiednim określeniem.

11.2 Co się tyczy pułapek, EKES jest zdania, że należy dopuścić wyłącznie pułapki zabijające ze skutkiem natychmiastowym; zakres stosowania pułapek żywołownych należy natomiast uściślić. Ponadto w przypadku zabicia zwierząt schwytych w pułapki żywołowne należy w miarę możliwości uregulować metodę zadania śmierci zgodnie z przepisami w sprawie dobrostanu zwierząt.

11.3 EKES jest przekonany, że należy zakazać używania pułapek topiących, gdyż Naukowy Komitet Weterynaryjny przy Komisji uznał je za okrutną metodę zadawania śmierci, prowadzą one bowiem do powolnego uduszenia się zwierzęcia pod wodą.

11.4 EKES stwierdza, że choć wniosek przewiduje przepisy regulujące testowanie pułapek, brak podstaw naukowych do stosowania do dziko żyjących zwierząt parametrów ustalonych na podstawie wyników testów na obszarze zamkniętym. EKES zaleca zatem nieużywanie do testów zwierząt i posługiwanie się zamiast tego dostępnymi już obecnie symulacjami komputerowymi.

11.5 EKES uważa, że większość zwolnień przewidzianych we wniosku mogłaby w pewnych przypadkach umożliwić zainteresowanym całkowite uchylenie się od stosowania jej przepisów; zaleca zatem, aby właściwe władze stosowały zwolnienia w oparciu o względy bezpieczeństwa publicznego oraz

zdrowia ludzi i zwierząt. Aspekt ten jest istotny ze względu na fakt, iż prowadzenie kontroli i nadzoru w terenie jest utrudnione.

11.6 Zdaniem EKES-u należy ustanowić w ramach UE przejrzysty system licencjonowania osób prowadzących odłowy. Wniosek powierza organom państw członkowskich całość kompetencji związanych z wprowadzeniem wymogów szkoleniowych i zezwoleń dla osób prowadzących odłowy. EKES obawia się, że doprowadzi to do powstania niejednolitego systemu, który nie zapewni wdrożenia norm dobrostanu zwierząt w skali UE.

11.7 EKES jest przekonany, że strony porozumienia winny wdrożyć skuteczny system certyfikacji i identyfikowalności dla zapewnienia skutecznego wdrożenia dyrektywy.

11.8 EKES zaleca stosowanie do naruszeń przepisów proponowanego aktu kar wynikających z krajowych przepisów o dobrostanie zwierząt.

11.9 EKES zaleca skrócenie harmonogramu wdrażania przepisów, o których mowa we wniosku. Nakazuje ona dostosowanie pułapek do proponowanych norm do 2009 r., a metod odłowy — do 2012 r. EKES jest zdania, że wszystkie przepisy należy wdrożyć najszybciej, jak to możliwe.

Bruksela, 16 grudnia 2004 r.

Przewodnicząca

Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego

Anne-Marie SIGMUND
